

Metafora i osjećaji u internetskom diskursu

Ovaj se rad bavi metaforom iz kognitivnolingvističke perspektive, ali je sagledava kao diskursnu, a ne kao isključivo konceptualnu pojavnost. U radu se tvrdi da se metafora može upotrebljavati kao diskursno sredstvo stvaranja emocionalnog stila. Daju se primjeri triju internetskih diskursa: satirične Facebook stranice ČAČA SE VRAČA, komentara na članke na internetskom portalu *24 sata* te metaforičke igre na platformi forum.hr. U svim se trima slučajevima gradi zajednički emocionalni stil, odnosno povezanost među sudionicima zbog iste evaluacije svijeta. Način stvaranja zajedništva kao i vrsta metafore variraju ovisno o platformi, pa se pripadnost prikazuje citiranjem drugih, zajedničkom proradom negativnih osjećaja i zajedničkom metaforičkom igrom.

Uvod

Istraživanje metafora u kognitivnoj je lingvistici od samih početaka bilo vezano uz konceptualnu narav metafora i uz osjećaje. Lakoff i Johnson (1980) tvrde da nam konceptualna metafora omogućuje shvaćanje osjećaja poput tuge tako da o njemu razmišljamo i govorimo kao o fizičkoj stvari, spremniku, čije značajke preslikavamo na tugu. Pogledajmo sljedeći primjer:

- (1) Prije svega pridružujem se izražavanju *duboke tuge* i saučešća povodom tragedije izazvane padom zrakoplova ... [koji je prevezio] poljske državne uglednike na komemoraciju Katynskim žrtvama u Smolensk.¹

U primjeru (1) tuga se opisuje, ali i shvaća kao spremnik, što je vidljivo iz kolokacije *duboka tuga*. Govoreći jezikom konceptualne metafore, dolazi do preslikavanja naših znanja o spremnicima na znanje o tuzi i na taj se način konstruira novo značenje. Tuga se shvaća kao neka vrsta spremnika u kojem se nalazimo, a taj je spremnik označen kao dubok, odnosno dublji od nekog

¹ <http://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/322-prilozi-lanova/6056-katynske-rtve-i-hrvati.html> (25. prosinca 2018).

uobičajenog standarda. Dakle, koristeći se dubinom spremnika, o tuzi možemo govoriti i razmišljati kao o intenzivnom stanju. To je motivirano našim znanjem da je iz dubokog spremnika teško izaći (Stanojević 2015: 278).

Međutim, primjer (1) ne moramo promatrati samo konceptualno, baveći se preslikavanjima koja omogućuju pojedinu konceptualnu metaforu, već ga možemo promotriti i iz diskursne, komunikacijske perspektive. To znači da sagledavamo na koji način metaforički izraz pridonosi pozicioniranju govornika u pojedinoj diskursnoj zajednici. U primjeru (1) autorica spominje svoju *duboku tugu* kako bi se pozicionirala u onu skupinu ljudi koja posljedice događaja pada zrakoplova procjenjuje kao izrazito tužne, na taj način gradeći polazište koje u osnovi perpetuira dominantan pogled. Ona se nada da će na taj način stvoriti zajedničko polazište sa svojim čitateljima. Opisavši svoju reakciju na događaj kao *duboku tugu*, autorica je osjećaj smjestila u okvir osobnih emocija, koristeći se metaforičkim izrazom kako bi ujedno i zadala okvir njegove interpretacije (Goffman 1986).

Svrstavanje uz neku poziciju znači da se metafora upotrebljava evaluativno i afektivno: kao način označavanja pripadnosti pojedinoj zajednici koja dijeli stavove vezane uz konceptualni sadržaj izražen metaforom. Ipak, upotreba metafore ne mora se vezati samo uz njezin konceptualni sadržaj, nego može služiti kao način perpetuiranja zajedničke emocije. U takvim slučajevima nije toliko važan sam konceptualni sadržaj metafore koliko to da se konceptualno različite metafore upotrebljavaju kao rekontekstualizacija prethodnih metafora, kao izricanje iste evaluacije neke situacije ili u metaforičkoj igri. Na taj se način gradi prevladavajući emocionalni stil (Gammerl 2012).

U nastavku rada bavim se metaforom kao diskursnim sredstvom stvaranja emocionalnog stila na trima različitim internetskim platformama: satiričnoj Facebook stranici ČAČA SE VRAČA, u komentarima novinskih članaka na internetu te u metaforičkoj igri u temi Prst sudbine na platformi forum.hr. Tvrdim da se u svim trima slučajevima gradi zajednički emocionalni stil, odnosno povezanost među sudionicima zbog iste evaluacije svijeta. Način stvaranja zajedništva kao i vrsta metafore variraju ovisno o platformi, pa se pripadnost prikazuje citiranjem drugih, zajedničkom proradom negativnih osjećaja i zajedničkom metaforičkom igrom. Rad započinje teorijskim razmatranjima, nastavlja se primjerima iz navedenih triju slučajeva, nakon čega slijedi zaključak.

Metafora, emocije i internetski diskurs

U teoriji Lakoffa i Johnsona (1980) konceptualna je metafora preslikavanje elemenata između dviju domena znanja, izvorne domene i ciljne domene. Domete su konceptualne strukture u našem umu na temelju kojih organiziramo naša različita znanja (v. npr. Lakoff i Johnson 1980; Kövecses 2010; Stanojević 2013). Preslikavanja između domena konceptualne su naravi, a manifestiraju se kroz jezik (o čemu govori većina istraživanja), ali i kroz druge modalitete, npr. sliku, zvuk i sl. (za pregled nekih multimodalnih istraživanja v. Stanojević 2014).

Kad kažemo da su metafore konceptualne naravi, to znači da su one, s jedne strane, ukotvljene u našem iskustvu, a, s druge strane, to iskustvo ustrojavaju. Konceptualne metafore mogu proizlaziti iz nekog razmjerno „objektivnog“ supojavljanja nekih temeljnih iskustava i tada se obično nazivaju korelacijskim metaforama (Grady 1999; za pregled na hrvatskom v. Stanojević 2009). Primjerice, jedno takvo iskustvo jest iskustvo majke i djeteta (kada majka drži dijete) na temelju kojeg se razvijaju primarne metafore LJUBAV JE TOPLINA i LJUBAV JE BLIZINA procesom razdvajanja domena koje su isprva stopljene (Johnson 1999: 123–125). U novijim, neuralnim teorijama metafore (Lakoff i Johnson 1999; Feldman 2006) preslikavanja između izvorne i ciljne domene smatraju se utjelovljenima i time da su utemeljena na vezama na razini neurona (za pregled na hrvatskom v. Štrkalj Despot 2013).

Bez obzira na to što metafore mogu biti utemeljene na nekim utjelovljenim iskustvima, one ta iskustva ujedno i dalje ustrojavaju. Primjerice, kada upotrebljavamo neku metaforu, istodobno ističemo samo neki aspekt ciljne domene, dok druge elemente ciljne domene skrivamo (Lakoff i Johnson 1980: 157). Preslikavanja su djelomična, što znači da za zaključivanje o ciljnoj domeni možemo upotrijebiti samo dijelove elemenata izvorne domene. Dakle, kod konceptualne metafore u primjeru (1) koristimo se našim osnovnim znanjima o dubokim spremnicima, pogotovo onima koji su puni vode (Stanojević 2015), ali samo u onim elementima koji su vezani uz to što nam se dogodi kad ulazimo u takav spremnik (*tonuti u tugu*), ali ne i kad iz njega trebamo izaći (primjeri poput *isplivati iz tuge* ili *izroniti iz tuge* nisu uobičajeni). Na taj način, metaforički izrazi ističu pojedine aspekte tuge, dok druge skrivaju.

Upravo je činjenica da se metaforom mogu isticati ili skrivati pojedini elementi našeg iskustva ključna kod opisa načina na koji metafore funkcioniraju u diskursu. Naime, isticanje ili skrivanje pojedinih elemenata našeg iskustva ne mora se promatrati isključivo iz perspektive pojedinca i njegova uma, nego i iz perspektive društvene interakcije, odnosno pojedinca koji djeluje u društvu. Metafora je ukotvljena u našim sposobnostima koje nisu samo spoznajne, nego i sociokulturne (Frank 2008). Ako je sagledamo iz te perspektive, metafora je način da se nekoj pojavi dâ interpretacijski okvir (Goffman 1986), tj. da se odredi na koji način navedenu pojavu valja interpretirati. Zada vanje okvira interpretacije pomoću metaforičkih izraza u kritičkoj se analizi diskursa i u kritičkoj analizi metafora tumači kao pokušaj djelovanja na način razmišljanja naših sugovornika odnosno čitatelja, kao svojevrsan način „kontrola uma“ Drugih (van Dijk 2015: 472).

Dakle, govornik u društvenoj interakciji, koristeći se „prirodnom“ karakteristikom metafore da nešto istakne ili sakrije, može sugovornicima nametnuti okvir interpretacije neke pojave. Budući da je metafora i kognitivna pojava, društvenim se akterima teško otrgnuti od navedene interpretacije jer se ona čini „prirodnom“. Društvena borba za prevladavajuću interpretaciju upravo je ono što se događa na političkoj sceni. Tako u primjeru koji navode Berberović i Delibegović Džanić (2014) jedan od aktera na političkoj sceni,

Ivica Mudrinić, gospodarsku situaciju u kojoj se nalazi Hrvatska opisuje kao kružni tok u kojem je Hrvatska zaglavljena i stalno se vrti u krug, tj. nikako ne može krenuti naprijed, a taj se kružni tok „u međuvremenu toliko pohabao i postao pun rupa da je vožnja po njemu hazard i borba za preživljavanje“ (primjer citiran iz Berberović i Delibegović Džanić 2014: 158). Tadašnji premijer Zoran Milanović suprotstavlja se navedenoj ocjeni koristeći se istom metaforom: on naglašava da vožnja kružnim tokom daje više vremena kako bi se odlučilo valja li izaći na nekom izlazu ili ne. U kružnom toku manja je mogućnost pogrešnog skretanja, jer se može odvesti još jedan krug. Riječ je o isticanju odnosno skrivanju različitih aspekata koji se „prirodno“ vežu uz kružni tok, a to isticanje i skrivanje rađa različite interpretacije kružnog toka: od nepovoljne interpretacije kod Mudrinića (jer nema napretka i jer je vožnja opasna zbog stanja prometnice) do povoljne interpretacije kod Milanovića (jer nema srljanja).

Jedan od načina sagledavanja inovativnih diskursnih metafora poput navedene jest njihova analiza pomoću procesa konceptualne integracije (za opis i razradu v. Fauconnier i Turner 2003; za kratki pregled na hrvatskom v. Stanojević 2009: 363–365 i 2013: 80–81). Teorija konceptualne integracije posebno je pogodna za sagledavanje primjera u kojima do nastanka novog značenja dolazi tako da se kombiniraju elementi izvorne i ciljne domene odnosno izvornog i ciljnog ulaznog prostora u novi, integrirani prostor. Pogledamo li Mudrinićev opis kružnog toka (analiza preuzeta iz Berberović i Delibegović Džanić 2014: 158–159), iz domene prometnica i kretanja preuzimamo znanja o kretanju kružnim tokom, o različitim vrstama prometnica i utjecaju njihove pohabanosti na sigurnost te udobnost vožnje, kao i znanja o putovanju kao aktivnosti kojom se želi stići na odredište. Iz drugog ulaznog prostora – stanja gospodarstva – uzimamo znanja o gospodarskom stanju i gospodarskoj krizi, o želji za poboljšanjem tog stanja, odnosno o tome da je cilj gospodarski oporavak. U integriranom prostoru naši se zaključci temelje na integraciji znanja iz obaju ulaznih prostora: cilj nam je izlazak iz kružnog toka, što označava poboljšanje gospodarskog stanja, koje je nužno i zato što je nastavak vožnje kružnim tokom nesiguran zbog njegove pohabanosti. Drugim riječima, u integriranom prostoru posredne zaključke o nužnosti izlaska iz gospodarske krize donosimo na temelju procjene opasnosti vožnje pohabanim kružnim tokom. Takav pogled na nekonvencionalne primjere metafora u diskursu plodan je način da se istakne novonastalo značenje koje jednim dijelom može proizlaziti iz konvencionalnih znanja (konceptualna metafora), a drugim je dijelom i način njihove diskursne uporabe (konceptualna integracija). Sagledavajući stvari na taj način, teorija metafore i konceptualne integracije komplementarne su (Grady, Oakley i Coulson 1999).

U Milanovićevu metaforičkom odgovoru na Mudrinićevu metaforu valja zamijetiti još jedan važan element metafore u diskursu, a to je entekstualizacija kako je shvaćaju Bauman i Briggs (1990). Riječ je o procesu u kojem sudionik diskursa neki (pisani, govoreni) tekst dekontekstualizira te ga zatim

rekontekstualizira i na taj način iskazuje kontrolu nad društvenom situacijom u kojoj to čini (Bauman i Briggs 1990: 76). U radu ću se koristiti pojmom rekontekstualizacije, koja se odnosi na različite načine na koje neki izraz „uzimamo“ iz jednog konteksta te ga zatim „stavljamo“ u drugi (Linell 1998: 149). Kad se na navedeni način upotrebljava metaforički izraz (kao u primjeru kružnog toka), riječ je obično o hotimičnoj upotrebi metafore (Steen 2008). Hotimičnom se upotrebom sugovornikova pažnja usmjerava na metaforu (Seminio, Deignan i Littlemore 2013) te se time – kao u gornjem slučaju – utječe na način tumačenja stvarnosti, što je u skladu sa spomenutim iskazivanjem kontrole. Posljedica upotrebe metafora kao načina tumačenja stvarnosti jest i moguće izazivanje različitih osjećaja u diskursnoj zajednici. Vratimo li se na primjer kružnog toka, Berberović i Delibegović Džanić (2014) u svom radu daju primjere u kojima drugi sudionici javnog diskursa (novinari jedne televizije i jedan blogger) vizualno rekontekstualiziraju primjer kružnog toka, elaborirajući bezizlaznost hrvatske situacije. Primjer je toga sljedeći meme (preuzet iz Berberović i Delibegović Džanić 2014: 163):

Tim memeom Blogger Krule komentira javnu raspravu između Mudrinića i Milanovića. On se koristi konceptualnim sadržajem metafore kružnog toka i dodaje mu drugi konceptualni sadržaj – metaforički pokazujući bezizlaznost situacije i objašnjavajući na taj način zašto smo „osuđeni“ na ostanak u kružnom toku.² Njegova rekontekstualizacija nije dio Mudrinićeve i Milanovićeve političke borbe osporavanja, već prvenstveno ima ulogu komentara. Taj komentar ima evaluativni i afektivni element: humorističan opis viđenja stvarnosti. U komentarima ispod navedenog memea komentatori na ovoj platformi (riječ je o Facebooku) na različite se načine pridružuju evaluaciji koju je

² Tim se pitanjem autorice ne bave, nego je riječ o mojoj interpretaciji njihovih primjera.

dao Bloger Krule, a kad i sami evaluiraju situaciju, njihove su evaluacije iste kao i početna. Primjerice, jedan komentator kaže sljedeće:

(2) Jebate, pa za sada smo još barem na suhom 😊 a vidi EU oko nas 😊 I onda mi u to uđemo 😊.³

U komentaru (2) komentator opet rekontekstualizira prethodnu metaforu, mijenjajući je tako da negativnu situaciju i njezinu bezizlaznost dodatno elaborira kao neizbježan ulazak u Europsku Uniju. Tako se metaforički igra s konceptualnim sadržajem metafore, ali i perpetuira prije utvrđenu evaluaciju neke situacije. Istodobno, perpetuiranjem iste procjene situacije sudionici u diskursu zajednički stvaraju međusobne veze koje se temelje na istovjetnim emocijama. O takvu načinu upotrebe metafore pisalo se već i prije (npr. Stanojević i Čičin-Šain 2015; Stanojević i Šarić 2019: 11–12), uz isticanju dvaju elemenata: emocija i mogućnosti *online* komunikacije.

Emocije shvaćam široko, ne praveći razlike između evaluacije i emocija, što je na tragu pristupa systemske funkcionalne lingvistike prema kojoj su emocije i procjena dio istog sustava te su, općenito govoreći, sastavni dio svakog jezičnog izraza kao i tekstualni i konceptualni resursi (Martin i White 2005). Nadalje, ne pravim razlike ni između onoga što psiholozi zovu emocijama, afektima, raspoloženjima i sl., što je u skladu s nepsihološkom literaturom u humanistici i društvenim znanostima (Wilce 2009). Sagledavam ih iz sociokognitivne perspektive, što znači da ih ne smatram samo dijelom pojedinca, nego i situiranima u društvenoj interakciji (Griffiths i Scarantino 2009).

To znači da emocije mogu povezati neku skupinu ljudi u jednu zajedničku emocionalnu zajednicu. S jedne strane, ta zajednica može biti povezana normama izražavanja osjećaja, a, s druge, sličnim vrednovanjem istih ili sličnih osjećaja u različitim diskursnim situacijama kroz povijest (Rosenwein 2006: 2). Takva veza može se stvoriti na dulje vrijeme ili kao prolazno shvaćanje neke društvene pojave, primjerice zajedničke traume (Hutchison 2016). Povezivanje u emocionalne zajednice shvaćam kao diskurzivnu praksu (Hutchison 2016: 291). Kako bih naglasio nestalnost emocionalnih zajednica, kao i činjenicu da ih vidim kao diskurzivnu praksu, u ovome ću radu upotrebljavati termin emocionalnog stila koji Gammerl (2012: 163) definira kao „doživljavanje, poticanje i iskazivanje emocija“ koje je na razmeđu „diskurzivnih obrazaca i utjelovljenih praksi kao i između zajedničkih scenarija i specifičnih apropijacija“. Što se tiče diskursa u internetskoj komunikaciji, ključno pitanje kod stvaranja značenja u *online* okruženju jesu mogućnosti i ograničenja različitih internetskih servisa (poput Facebooka, foruma.hr i sl.) za računalno posredovanu komunikaciju. Mogućnosti i ograničenja okoline shvaćam u smislu teorije Jamesa Gibsona (2015 [1979]), a u *online* okruženje prenijeli su je različiti autori, primjerice Hampel (2014). Neke tipične mogućnosti i ograničenja koja na različite načine utječu na računalno posredovanu komunikaciju jesu,

3 Pristup komentarima 29. 3. 2019.

primjerice, sinkronost ili asinkronost medija, postojanje ograničenja duljine poruka, moderiranje poruka, mogućnost slikovnih poruka, anonimnost sudionika komunikacije i sl.

Osim toga na pojedinim se platformama – dijelom zbog mogućnosti i ograničenja – razvijaju uobičajeni načini komunikacije, pravila uljudnosti i sl. Poznavanje tih zajedničkih praksi povezuje sudionike na različite načine. U slučaju objave na Facebooku i komentara, što će biti i prvi primjer koji ću analizirati u nastavku rada, jedan „vlasnik“ Facebook stranice na nju stavlja neku objavu (npr. meme, kao u slučaju Blogera Krule), a ostali je sudionici, koji su „gosti“ na navedenoj stranici, komentiraju. Njihovi su komentari kratki, dostupni su svima koji su prijavljeni na Facebook i temom se obično drže početne objave. Tema se u pravilu ne razvija. Takav način interakcije – zapravo reakcije na prvotnu objavu – vjerojatno je nastao proširenjem funkcije komentara na *online* portalima koji prenose vijesti (Herring 2013: 13). I u slučaju komentara na portalima s novostima interakcija među komentatorima obično je razmjerno niska (Weber 2014), ali čini se da ovisi o tome koja se platforma upotrebljava za komentare (npr. upotrebljava li se Facebook ili ne; v. Rowe 2015), kao i o tome imaju li sudionici osjećaj da pripadaju istoj zajednici (Meyer i Carey 2014). Nasuprot tome, za forume su (primjerice za forum.hr koji će biti tema trećeg primjera u radu) interakcija sudionika i razvoj teme ključni. Na forumima se tema obično mijenja i razvija od početne objave kako se interakcija nastavlja (Herring 2013: 13–14), a digresije različitih vrsta uobičajena su pojava (Herring i Androutsopoulos 2015: 137). Osim toga na forumu se osim uobičajenog „ozbiljnog“ interakcijskog okvira javlja i okvir igre (Danet 2001). U okviru igre miješaju se ozbiljno i neozbiljno i pojačava osjećaj zajedništva jer se stalno iščekuje novi nastavak igre od sljedećeg sudionika u forumu (v. npr. Virtanen 2013: 282), što pokazuje inherentnu interaktivnost navedenog formata. I elementi humora – koji su također čest dio okvira igre – mogu pojačati zajedništvo virtualne zajednice (Ortner 2015: 319).

Dakle, povežemo li diskursnu metaforu, emocionalne zajednice i računalno posredovanu komunikaciju pomoću alata Web 2.0, dolazimo do tvrdnje da se diskursna metafora može upotrebljavati kao način izgradnje prevladavajućeg emocionalnog stila, tako da ovisi više o značajkama vezanim uz igru, humor i rekontekstualizaciju, a manje o konceptualnom sadržaju same metafore. U nastavku rada pokazat ću kako se navedeni proces odvija na trima studijama slučaja: na satiričnoj Facebook stranici ČAČA SE VRAČA, pri proradi negativnih osjećaja u novinskim komentarima i pri metaforičkoj igri na forumu forum.hr.

ČAČA SE VRAČA: perpetuiranje emocionalnog stila

ČAČA SE VRAČA (<https://hr-hr.facebook.com/ČAČA-SE-VRAČA-1542978455958131/>) satirična je Facebook stranica nastala kad je bivši hrvatski premijer Ivo Sanader, nakon naglog odlaska s mjesta premijera na kojem je bio od 2003, do

2009, optužen za pronevjeru novca pobjegao u Austriju, gdje je uhićen 2010. godine i izručen Hrvatskoj.⁴ Stranica funkcionira tako da administratori stavljaju objave koje komentiraju neki aspekt političkog života vezan uz Ivu Sanadera, Čaću, a sudionici ih komentiraju. Objave grade satiričnu predodžbu Ive Sanadera kao gospodina/lopova koji sve što čini čini za dobrobit puka (čak i ako puk to ne zna). Čaća je pravedan patrijarh, suveren koji puku daje što mu treba, a kad uzima, to je pravedno jer on najbolje zna. On je očinska figura koja daje dopuštenje za sve što se događa, čiji je blagoslov ključan za samoreprezentaciju i blagodat puka. Satira nastaje zbog nekongruentnosti takve predodžbe Čaće i njegovih radnji, koje se tumače kao puko zadovoljavanje vlastitih interesa utemeljeno u stvarnosti (npr. bijeg iz Hrvatske, sudski procesi i sl.).⁵ Komentari rekontekstualiziraju elemente prvotnog memea i pozivaju se na vrijednosti vezane uz predodžbu Čaće. Na taj način zajednica sudionika podržava i perpetuira navedene vrijednosti kako bi se iskazala pripadnost zajednici.

U nastavku ću dati primjer memea koji je nastao u ljeto 2018. godine u vrijeme nogometnog prvenstva u Rusiji kada je Hrvatska osvojila srebrnu medalju. Ivo Sanader u to se vrijeme ispričao za nedolazak na sudsko ročište zbog bolesti, a istodobno – u vrijeme kada je trebalo biti ročište – otišao je u Rusiju gledati utakmicu Hrvatske na Svjetskom prvenstvu. Satirično tumačenje perpetuirano na stranici bilo je da je Čaća to učinio za dobrobit reprezentacije, koja je uspjela osvojiti upravo srebro zbog njegove izravne podrške s tribina. Nakon što je Hrvatska osvojila srebrnu medalju, pojavila se sljedeća objava:

Slika 1. Meme sa stranice ČAĆA SE VRAČA: samo seljačine nose zlato

- 4 Podaci o stranici i način njezina nastanka mogu se dijelom rekonstruirati iz same stranice, kao i iz novinskih napisa, npr. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/caca-se-vraca-viralni-hit-i-pravi-fenomen--428610.html> i <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/osnivac-stranice-caca-se-vraca-prosla-vlada-je-bila-bezlicna-ova-nova-nam-daje-inspiracije.-a-vjerujem-da-cemo-uskoro-upoznati-i-cacu/93088/> (30. ožujka 2019).
- 5 Ovdje se ne mogu baviti detaljima teorije humora i satire, ali priključujem se shvaćanju prema kojem u ovakvim slučajevima dolazi do sraza međusobno nekongruentnih okvira, koji se mogu analizirati na različite načine: metonimijama, konceptualnom integracijom ili samo pomakom okvira (v. npr. Barcelona 2003; Ritchie 2005).

Na slici 1 nalazi se tekstualna objava „SREBRO ZA GOSPODU!“ koja kontekstualizira meme ispod nje pokazujući da je riječ o osvajanju drugog mjesta. Meme donosi jednu od uobičajenih Sanaderovih slika koje se upotrebljavaju na stranici, a natpis ispod slike („Ma dajte ljudi... Samo seljačine nose zlato“) pripisuje se samom Čači. Tim riječima Čača odobrava činjenicu da je hrvatska nogometna reprezentacija dobila srebrnu medalju. Čačino odobranje srebrne medalje čini je i vrednijom od zlatne, a njegovo je objašnjenje da je zlatna medalja za „seljačine“. Dakle, u memeu se integrira komentar „SREBRO ZA GOSPODU“, znanje o Čači koje se perpetuira na stranici (npr. potreba za njegovim odobravanjem) te dolazi do preslikavanja nošenja zlatnog nakita kao statusnog simbola razmetljivih skorojevića na zlatnu medalju kao simbol osvajanja prvog mjesta. Srebro u tom tumačenju ne označava razmetljivost (zbog kulturne predodžbe manje vrijednosti), što sportaše onda čini „gospodom“ (a ne „seljačinama“). Navedeno shvaćanje funkcionira zbog konceptualne integracije dviju domena: koristeći se logikom nakita kao simbola odnosa u društvu zaključujemo o poretku u sportskom natjecanju. Prvaci su (koji su osvojili – pa „nose“ zlato) seljačine, a viceprvaci su (koji su osvojili – pa „nose“ srebro) gospoda. Navedene su dvije domene razmjerno bliske – riječ je o preslikavanju domene društvenog poretka na poredak u sportu, pa je njihova metaforičnost niska i lako ju je moguće tumačiti nizom metonimija. Ipak, jasna je konceptualna integracija u kojoj se logikom jedne domene zaključuje o drugoj, kao što postoji i jasna evaluativnost memea.

Ispod objave sudionici su u sljedećih tjedan dana napisali 64 komentara. Kvalitativna analiza komentara s obzirom na njihovu temu pokazala je da velik broj komentara, njih 21, daje kratku emocionalnu reakciju na početnu objavu, iskazujući svoje zadovoljstvo i smijeh, npr. emotikonima ili riječima (npr. „Isuse, pa ovo je vrh“). Sljedećih je sedam komentara reakcija na komentare drugih sudionika bez elemenata konceptualne integracije. U pet komentara sudionici govore o samom osvajanju drugog mjesta. Neki od navedenih komentara izražavaju zadovoljstvo drugim mjestom, dok se tri na različite načine igraju samom idejom drugog mjesta i srebrne medalje. Pogledajmo jedan primjer:

(3) Zorislav Srebrić je kriv.

U primjeru (3) iz početne se objave citira srebro kao oznaka drugog mjesta te se rekontekstualizira i integrira u ime Zorislava Srebrića, tajnika Hrvatskog nogometnog saveza. Oznaka Zorislava Srebrića kao krivca za srebro zapravo je konceptualna integracija sadržaja njegova imena s njegovom funkcijom tajnika. Na taj način u tom se komentaru kreativno integriraju isti elementi kao i u slučaju početnog memea. U njemu se zapravo daje alternativno objašnjenje krivice, koje ne proizlazi iz modela Čaće.

U preostalim se komentarima na različite načine perpetuira model Čaće kao gospodina/lopova, igrajući se konceptualnim znanjima koja imaju sudionici zajednice. U tim se primjerima u potpunosti prihvaća integracija iz

početnog memea te se izražava vjera da je upravo slučajna posljedica (nošenje srebrne medalje) – ključan razlog za neosvajanje prvog mjesta. Pogledajmo nekoliko primjera:

- (4) Ako netko zna kako se treba ponašati, što je dres kod, što se nosi a što ne, onda je to Naš i Jedini Čaća! Sveznajući Čaće! 😎
- (5) Ako tko zna, zna Caca! Gospodin se ne postaje, gospodin se radja.

U primjerima (4) i (5) perpetuira se model Čaće kao sveznajućeg gospodina koji je naveden i u početnom memeu. Prihvaća se konceptualna integracija da ljude valja suditi po tome što nose, odnosno da je medalja zapravo odjevni dodatak koji su – da ne bi bili procijenjeni loše (kao „seljačine“) – nogometaši zapravo odabrali. Procjena Čaće kao gospodina u tom je smislu apsolutna. Štoviše, prihvaćanjem navedene apsolutne procjene sudionici diskursa i sebe svrstavaju u puk koji Čaćinu prosudbu uzima kao najbolju moguću za sebe samog. To je vidljivo u primjeru (6), gdje sudionica u raspravi na temelju memea objašnjava zašto je nosila srebrnu boju:

- (6) eto, zato sam ja nosila srebrnu torbicu i tenisice.

Njezino objašnjenje, dakle, svrstava je u pozitivno evaluiranu skupinu, koja zna da je zlato za seljačine, a ona ne želi biti seljačina. U primjerima (4)–(6) sudionici perpetuiraju model Čaće koji je nastao u diskursnoj povijesti same stranice, usredotočujući se na Čaćinu prosudbu, a iz konceptualne integracije ne izvode zaključke o „pravom svijetu“ (drugom mjestu na Svjetskom prvenstvu), nego o imaginarnom konceptualno integriranom svijetu u kojem vlada Čaća.

Model Čaće koji se perpetuira na stranici ima i drugu stranu: Čaća je sveznajući gospodin, ali je ujedno i lopov. Taj aspekt modela vidljiv je u sljedećem primjeru:

- (7) a moj ćaća, ti nas samo tješiš, a znamo da ti skupljaš samo zlatne poluge.

U primjeru (7) Čaćin komentar iz memea doživljava se samo kao način na koji Čaća tješi puk za srebrnu medalju/drugo mjesto, a ne kao njegov pravi stav, jer on skuplja zlatne poluge, što je poveznica s Čaćom kao lopovom. U tom shvaćanju puk prozire kroz njegovu vanjštinu gospodina i vidi ga kao lopova, ali svejedno apsolutno prihvaća njegovu moć (jer ga tješi).

U svim komentarima vidljiva je afektivna i evaluativna potpora sudionika i perpetuiranje emocionalnog stila. Neki komentari samo pozitivno evaluiraju humorističnost prvotne objave, na taj način prihvaćajući i podupirući diskurzivne obrasce koji se vide u prvoj objavi. Oni ne govore ništa o konceptualnom sadržaju, nego iznose emotivne i evaluativne elemente kao potporu budućim sličnim objavama. Riječ je gotovo o zajedničkom smijehu publike koja uživa u igri na pozornici, ali je njezino sudjelovanje svedeno na afektivni element. Druga skupina komentara (v. primjer (3)) rekontekstualizira elemente prvotne objave na nove načine, prihvaćajući premisu konceptualnog sadržaja (drugo

mjesto na prvenstvo), ali nudeći druge razloge. Oni podupiru emocionalni stil tako što rekontekstualiziraju elemente prvotne objave i nude sličnu evaluaciju – eksterne razloge za osvajanje drugog mjesta. Ipak, ne perpetuiraju model Čaće. Najzad, posljednja skupina komentara emocionalni stil perpetuira time što prihvaća integraciju u početnoj objavi te elaborira različite elemente konceptualnog sadržaja koji je doveo do te objave. Na taj način prihvaća i afektivne i konceptualne elemente početne objave i time perpetuira emocionalni stil.

Dakle, gledamo li ulogu diskursne metafore u perpetuiranju emocionalnog stila u navedenim primjerima, ona proizlazi iz prihvaćanja svih konceptualnih i emotivnih posljedica u integriranom prostoru prve objave te njihova perpetuiranja na razini konceptualnog sadržaja u okvirima modela Čaće koji je zadan samom stranicom. Metafora ovdje nije ključna, osim kao element početnog memea. Perpetuiranje emocionalnog stila, premda je kod prihvaćanja konceptualnih i evaluativnih aspekata početne integracije na najvišoj razini, moguće je i bez početne metafore i bez metaforičkih komentara. Ovdje emocionalni stil proizlazi iz igre i zajedništva koje je stvoreno samom stranicom i njezinim premisama, a ne metaforom. Tomu pridonose i karakteristike same platforme: poruke su kratke, njihova je interaktivnost mala, autori stranice kontroliraju i stvaraju početni sadržaj, „vlasnici“ su stranice i imaju kontrolu nad komentarima, vremenom objave početnog sadržaja i sl. Emocionalni stil perpetuira se kroz ono što stvaraju sami autori stranice – stvaraoci početnog sadržaja, a druge ga objave prihvaćaju na različite načine.

Prorada negativnih osjećaja: bezizlaznost kao emocionalni stil

Drugi primjer kojim ću se pozabaviti komentari su novinskih članaka koji imaju slične značajke kao i komentari na stranici ČAĆA SE VRAČA – riječ je o reakcijama na neku početnu objavu. Međutim, na stranici ČAĆA SE VRAČA prvotna je objava uvijek satiričke prirode, vezana je uz stvoreni model Čaće i na taj način, zajedno s komentatorima, perpetuira isti emocionalni stil. Za razliku od toga novinski članci na *online* portalima za vijesti donose objave o nekim svakodnevnim događajima i namjera im nije satirički prikaz stvarnosti, nego predodžba stvarnosti. Također, teme su sasvim različite i nisu vezane uz jednu osobu iz javnog života, a i sama stranica nije namijenjena zabavi. Gledamo li stvari na taj način, čini se da postoji mali potencijal za stvaranje jedinstvenog emocionalnog stila, jer su vijesti toliko različite, a komentari toliko slobodni.

Ipak, metafore u komentarima na portalima za vijesti mogu imati zajedničku svrhu, a to je terapijska svrha: omogućavanje sudionicima javne rasprave da pomoću metafora prorade ono što se događa u stvarnosti i što je opisano u prvotnom članku (Stanojević i Čičin-Šain 2015). U nastavku ću dati četiri metaforička komentara sudionika koja su se javila na *online* platformi portala *24 sata* u svibnju 2014. godine na tekstualni uvod i videosnimku intervjua s političkim komentatorom Žarkom Puhovskim. Naslov je članka „Počeo dvorski

obračun: Milanović napao Linića“.⁶ Puhovski je komentirao sukob tadašnjeg premijera Zorana Milanovića i ministra financija Slavka Linića. U komentaru Puhovski tvrdi da se Milanović želi riješiti svog ministra Linića jer je Linić u to vrijeme bio jako popularan. U izlaganju Puhovskog javljaju se različite metafore koje na različit način govore o elementima sukoba, a koje se javljaju i u nekim komentarima.⁷ Pogledajmo primjere:

- (8) Mnogi griješe ovo nije obračun, Ovo je posljedni pokušaj brice da od g—
—e napravi li—e. Ovaj rejting što ga imaju nisu ga zaslužili, to je i previše.
- (9) Šteta je nanesena i to državi, nebitno za SDP oni će se oporaviti, žrtvom
par piuna i pokojeg topa. AL kralj ostaje, priznaće pat i partija gotova, Ko
će to platiti, narod je već platijo, i plaćeno vraća s kamatama. Doli Kralj.
- (10) Budući smo postali Divlji zapad, a jesmo, logično je da imamo i svoj
Obračun kod OK Corrala, i to na relaciji Zagreb–Rijeka. Tko je u klanu
Wyatta Earpa i Doc Hollidaya a tko na drugoj strani u klanu Clanton
uskoro ćemo saznati. Upitno je tko će u tom klanovskom srazu biti po-
bjednik, ali svi znamo tko su vječni gubitnici...
- (11) Jako su zanimljive ove dvorske spletke. Sudionicima stoji na raspolaganju
otrov (imaju ga u ogromnim količinama), bodež, zli jezici, perfidne laži,
đon (na cipeli), vlastita logika, grabež, Ustav (protumačen na njima svoj-
stven način), Porezna uprava, porezi i drugi rekviziti. Zapamtite –tko je
jači –taj kvači.

Svi navedeni komentari nastavljaju se na neki ključni element u početnoj vijesti, rekontekstualiziraju ga i iznose alternativnu metaforičku stvarnost. Svi imaju istu strukturu: uvod i metaforička rekontekstualizacija nakon koje slijedi negativna evaluacija metaforičkog scenarija (u nekim slučajevima i njegove posljedice). Tako je u primjeru (8) uvodni element negiranje da je riječ o obračunu, a metaforička rekontekstualizacija jest opis da je riječ o posljednjem pokušaju brice da od guzice napravi lice, što je kontekstualna upotreba konvencionalnog metaforičkog izraza. Posljednji dio komentara o rejtingu jest negativna evaluacija političke situacije. Primjer (9) funkcionira na sličan način. Uvodni komentar govori o šteti koja je nanesena državi, a zatim se ta šteta metaforički rekontekstualizira kao partija šaha. Negativna evaluacija vidljiva je iz posljednjeg dijela: dok moćnici igraju šah, narod plaća. Rješenje koje predlaže komentator u primjeru (9) jest da se valja riješiti metaforičkog kralja. I primjeri (10) i (11) funkcioniraju na sličan način. Diskursnom metaforom obračuna kod O.K. Corrala (primjer (10)) odnosno dvorskih spletki (primjer (11)) rekontekstualizira se situacija između Milanovića i Linića, a nega-

6 Počeo dvorski obračun: Milanović napao Linića, 24 sata od 5. svibnja 2014. Video: <<http://www.24sata.hr/politika/poceo-dvorski-obracun-milanovic-napao-linica-365253>> (9. kolovoza 2014). Komentari: <<http://www.24sata.hr/komentari/poceo-dvorski-obracun-milanovic-napao-linica-365253>> (9. kolovoza 2014).

7 Primjeri i dijelovi analize već su objavljeni u Stanojević i Čičin-Šain (2015).

tivna evaluacija nalazi se na kraju. U svim komentarima naglašava se bezizlaznost, a političare se kritizira kao vladajuću kastu u odnosu na nemoćan puk.

Komentatori naglašavaju bezizlaznost situacije i nemoć, ali opisujući situaciju pomoću različitih metafora, na simboličkoj razini uzimaju u svoje ruke barem opis stvarnosti te na taj način – ako već ne mogu kontrolirati same događaje – barem mogu kontrolirati način njihova shvaćanja i metaforičkog uokvirivanja. U takvim slučajevima diskursna metafora kojom se rekontekstualizira i rekonceptualizira događaj opisan u vijesti služi kao terapijsko sredstvo, kao sredstvo prorade navedenih događaja, bez obzira na to nude li komentatori rješenje ili ne (Stanojević i Čičin-Šain 2015). Diskursne metafore nisu povezane konceptualnim sadržajem ili zajedničkim konceptualnim modelom, ali jesu povezane sličnom evaluacijom i emocijom. U tom smislu, riječ je zapravo o *ad hoc* izgradnji istog emocionalnog stila. Emocionalni stil ovdje nije nametnut platformom ili zadanim konceptualnim sadržajem, nego je posljedica nezadovoljstva različitih čitatelja. U njemu diskursna metafora igra ključnu ulogu jer omogućuje rekontekstualizaciju i proradu vlastitih osjećaja.

Ipak, i neki vanjski čimbenici utječu na način izgradnje emocionalnog stila. Prvo, javlja se više konceptualno različitih metaforičkih prikaza stvarnosti, jer sami sudionici u raspravi nisu u poziciji da nametnu svoje metaforičko shvaćanje stvarnosti „moćnicima“. Komentari su vezani uz temu zadanu početnom objavom, ali sam emocionalni stil na konceptualnoj i evaluativnoj razini nije zadan (osim možda time da pojedini portal privlači čitatelje određenog profila). Slično kao i na stranici ČAČA SE VRAČA dijalogičnost je mala, ali su sami komentari ipak nešto dulji, jer im cilj nije evaluirati sadržaj, nego doista dati vlastito viđenje stvarnosti. Drugim riječima, zadana je tema, ali ne i metaforička konceptualizacija kao ni emocionalni stil. Ipak, emocionalni se stil javlja kao emergentna posljedica diskursne metafore.

Metaforička igra na forumu

Posljednji primjer stvaranja emocionalnog stila u *online* zajednicama pomoću metafore jest s poznatog hrvatskog foruma forum.hr, podforumu Usamljena srca, teme Chat, Prst sudbine iz 2015. godine.⁸ Sudionici u toj temi čine zajednicu prakse jer se već dugo dopisuju o zajedničkim problemima. Zbog dugog poznanstva sudionici su već našli svoje mjesto u forumskoj zajednici. Sama tema nazvana je *chat*, što znači da služi razgovoru o raznim temama i nije ograničena na jednu temu, pa se toleriraju sasvim različite objave (što inače nije značajka foruma). Također, ovdje je riječ o početku nove teme (označene s Vol.56) jer je stara dostigla najveću kvotu objava koju propisuje platforma. Početak teme pogodan je za igru i djeluje poput fatičke komunikacije prije nego što se prijeđe na „pravu temu“.

8 <http://www.forum.hr/showthread.php?t=902954> (3. siječnja 2016). Analiza koja slijedi oslanja se na izlaganje na konferenciji *Figurative Thought and Language* održanoj u Osijeku 2017. godine (Čičin-Šain i Stanojević 2017).

U nastavku ću dati dulji primjer metaforičke igre na forumu koji se sastoji od četiriju različitih elemenata: opisa metaforičkog smrada, opisa ljepote dana u usporedbi s nogama, opisa plesa i bokova te opisa pečenja *muffina*. Svi navedeni elementi imaju karakteristike zajedničke metaforičke igre te će se na različite načine integrirati. Neki manje važni elementi bit će izbačeni iz primjera.

Tablica 1. *Primjer metaforičke igre na forumu*

ja-cu-poludit	<p>Novi prstić </p> <p>Vidim da je stari prešao svoju kvotu, a svi su lijeni za otvoriti novi </p> <p>Kao i uvijek, svi su dobrodošli, pišite, pitajte, pričajte.</p> <p>Vjerujem da tema neće nedostajati. </p> <p>...</p>
Gorštak	da zapiskim
RedHairFairy	<p>Evo, ja ću prdnut </p> <p> </p>
Gorštak	<p>Quote: RedHairFairy kaže: (Post 55693656) Evo, ja ću prdnut </p> <p> </p> <p>oajme, zaoč' grize....minjaj mudante odma, prije nego kiselina progrize </p>
The Poet	<p>Quote: Gorštak kaže: (Post 55693619) da zapiskim</p> <p>Quote: RedHairFairy kaže: (Post 55693656) Evo, ja ću prdnut </p> <p> </p> <p>Nemojte, k'o Boga Vas molim, Ne na ovaj chat koji toliko volim. To peče za oči, to čak ni kulturno nije, Pa tu dolaze ljudi, tu se pleše, tu se smije. Da ne otjerate ljude, koji dolaze odmorit ovamo, Budite kavalirskih manira, to Vas moja Blesavost moli samo. PS. Jutro bipsići </p> <p>PPS. Kakav divan dan ... : </p> <p>PPPS. Al' sutra će biti još divniji ... </p>

Laetitia	Dobro jutro, što kaže Poet, prekrasno. I novi chat
Gorštak	Quote: Laetitia kaže: (Post 55693872) Dobro jutro, što kaže Poet, prekrasno. I novi chat Jutro je lijepo, ali nije ni do nogu vasoj ljepoti
anamia69	 Tko će prvi zaplesati?
Gorštak	Quote: anamia69 kaže: (Post 55693940) Tko će prvi zaplesati? ti vodi, ja cu te samo drzat za bok...
zvonezg	Quote: Gorštak kaže: (Post 55693923) Jutro je lijepo, ali nije ni do nogu vasoj ljepoti Znamo mi dobro da ti ciljaš malo više od nogu
Laetitia	Što smo svi poletni u novom chatu... baš su neki morali donijeti tvora za početak
Gorštak	Quote: zvonezg kaže: (Post 55693973) Znamo mi dobro da ti ciljaš malo više od nogu kratkovidan san ti ja...ko krtica...
RedHairFairy	Quote: Gorštak kaže: (Post 55693716) oajme, zaoč' grize....minjaj mudante odma, prije nego kiselina pro grize To je od čili papričica ... Quote: Laetitia kaže: (Post 55693872) Dobro jutro, što kaže Poet, prekrasno. I novi chat Sanjala sam neku noć da si pekla mafine
Gorštak	Quote: Laetitia kaže: (Post 55693982) Što smo svi poletni u novom chatu... baš su neki

	<p>morali donijeti tvora za početak 🇹🇷 http://www.mojivicevi.com/haso-huso-...ujo/6342-tvor/⁹</p>
anamia69	<p>Quote: Gorštak kaže: (Post 55693923) Jutro je lijepo, ali nije ni do nogu vasioj ljepoti 🇹🇷 Quote: Gorštak kaže: (Post 55693963) ti vodi, ja cu te samo drzat za bok... Odluči se više...noge ili bokovi 🇹🇷</p>
Gorštak	<p>Quote: RedHairFairy kaže: (Post 55693990) Sanjala sam neku noć da si pekla mafine 🇹🇷 I ja sam neciji muffin sanjao 🇹🇷</p>
nyxter	<p>Quote: anamia69 kaže: (Post 55694020) Odluči se više...noge ili bokovi 🇹🇷 Quote: Gorštak kaže: (Post 55694043) I ja sam neciji muffin sanjao 🇹🇷 Noge, bokovi, muffin... why not all? 🇹🇷</p>
anamia69	<p>Quote: nyxter kaže: (Post 55694103) Noge, bokovi, muffin... why not all? 🇹🇷 Možda i do glave stigne 🇹🇷</p>
Gorštak	<p>Quote: anamia69 kaže: (Post 55694118) Možda i do glave stigne 🇹🇷 triba temeljito odradit poso 🇹🇷</p>
anamia69	<p>Quote: Gorštak kaže: (Post 55694149) triba temeljito odradit poso 🇹🇷 Možda da kreneš odozgora prema dolje? 🇹🇷 Ah...ne..zapeo bi prije nego dođeš do bokova 🇹🇷🇹🇷</p>

9 Riječ je o linku na sljedeći vic:

Svercaju Haso i Fata tvora preko granice al vide da nece ici lako, pa Haso predlozi:

– Daj da ga stavimo tebi ispod suknje.

– Ali jako smrdi.

– Ma ko ga je'e nek crkne.

U tom je primjeru s foruma vidljiva metaforička igra u kojoj dolazi do konstantne rekontekstualizacije prethodnih komentara. Igra započinje izrazom „da zapiškim“ koji označava odgovor na „tko će prvi početi“, u kojem *zapišati* u forumskom jeziku znači prvi označiti teritorij. RedHairFairy izraz namjerno shvaća nemetaforički te ga rekontekstualizira i kaže da će prdnuti. Gorštak spominje posljedice smrada, a The Poet navedeno komentira u stihu, što je i inače način na koji se izražava. U kasnijim objavama vezanim uz temu metaforičkog smrada Laetitia smrad komentira spominjući tvora, RedHairFairy spominjući čili-papričice, a Gorštak dajući link na vic o tvorcu. Istodobno s temom metaforičkog smrada The Poet započinje i sljedeću temu lijepog dana, koju nastavlja Gorštak odgovorivši Laetitii da jutro nije ni do nogu njezinoj ljepoti. Istodobno anamia69 pita tko će prvi zaplesati, odnosno započeti razgovor na forumu. Obje teme – tema lijepog jutra i plesa – u nastavku postaju metaforičke i integriraju se. Kod teme plesa Gorštak spominje da će slijediti anamiu69 koja treba voditi ples, a on će je držati za bok. Kod teme nogu zvonezg komentira da Gorštak cilja više od nogu. Nakon nekoliko nemetaforičkih komentara vezanih uz noge i ples anamia69 integrira dva elementa izjavom „Odluči se više...noge ili bokovi“. U međuvremenu RedHairFairy komentirala je da je sanjala Laetitiu kako peče *muffine*, na što se kasnije nadovezao Gorštak rekontekstualizirajući *muffin* zbog sličnosti s mufom, tj. ženskim spolnim organom koji je on sanjao. Metaforičku temu nogu, plesa i *muffina* integrira nyxter koji kaže „Noge, bokovi, muffin... why not all?“ i anamia69 koja kaže da će Gorštak možda stići i do glave. Navedenu integraciju Gorštak prihvaća i „brani se“ svojom temeljitošću, a anamia69 ga u metaforičkoj igri napada da bi zapeo prije nego što bi stigao do bokova (tj. ne bi mogao temeljito odraditi posao). U nastavku koji se ne donosi u tablici metaforička igra i integracije prestaju i počinju razgovori o nekim svakodnevnim temama koje zaokupljaju forumaše.

U tom primjeru s foruma vidljivo je stalno kolebanje između okvira igre i okvira ozbiljnosti. U igri nema neke zajedničke teme ni prevladavajućeg modela odnosno evaluacije prikaza stvarnosti, nego se konstantno metaforički integriraju i rekontekstualiziraju prethodni komentari. U dijalogu sudjeluju različiti sudionici foruma prihvaćajući nemetaforičke i metaforičke objave drugih. Upravo je prihvaćanje i rekontekstualizacija elemenata kojima su se koristili drugi sudionici značajka koja pokazuje da je riječ o izgradnji emocionalnog stila. Emocionalni stil tu ne nastaje kao posljedica prije nametnutog modela ili kao posljedica prorade stvarnosti, nego kao posljedica metaforičke interakcije, gdje je, za razliku od prethodnih primjera, upravo interaktivnost i rekontekstualizacija onoga što govore drugi temelj stvaranja zajedničkog emocionalnog stila. Emocionalni stil u metaforičkoj igri ne nastaje na temelju konceptualno različitih, ali emocionalno sličnih evaluacija stvarnosti ili kao posljedica istog konceptualnog modela. Emocionalni stil ovdje se perpetuira i gradi metaforičkom igrom koja je posljedica aproprijacije i rekontekstualizacije (ne)metaforičkih prikaza stvarnosti drugih. Konceptualni sadržaj ovdje nije važan, već je ključan element upravo aproprijacija i rekontekstualizacija.

Dakako, kao i u prethodnim primjerima neke značajke same platforme i njezine upotrebe imaju ključnu ulogu. Prvenstveno, forum je namijenjen asinkronoj dvosmjernoj komunikaciji, tj. uspostavljanju dijaloga između sudionika. Stoga ne čudi interakcija sudionika. Nadalje, sama tema označena je kao *chat*, što znači da dopušta da sudionici pišu o bilo čemu. Usto je riječ o već postojećoj zajednici prakse u kojoj su međusobni odnosi dobro uspostavljeni i koja nije anonimna. Sve to omogućuje dulji interaktivni razvoj jedne teme i dulju metaforičku igru.

Zaključak

U ovom sam radu na trima primjerima pokazao da metafora u diskursu nije samo sredstvo osporavanja konceptualizacije drugih ili borbe za simboličko uokvirivanje stvarnosti, nego može biti i način stvaranja emocionalnog stila. U analizi sam pokazao i da različite značajke platformi na kojima se odvija komunikacija utječu na potencijal metafore kao načina stvaranja zajedničkog emocionalnog stila.

Spoznajna vrijednost metafore – način na koji se metaforom neki konceptualni sadržaj ističe ili skriva, dajući na taj način konceptualni okvir interpretacije neke pojave – istodobno se može sagledavati i afektivno. Ako je emocionalni stil zadan platformom, diskursna metafora nije nužan način izgradnje emocionalnog stila, već proizlazi iz igre i zajedništva koje je utemeljeno na svrsi same stranice, a ne na diskursnoj metafori. Ako se metafora i javlja u komentarima, ona je tu rezultat metaforičnosti početne objave. To je slučaj kod stranice ČAČA SE VRAČA. U drugom slučaju konceptualni sadržaj može ići ruku pod ruku s afektivnom vrijednosti metafore, što se događa kod osporavanja metafora drugih i terapijske uloge metafore. Kod terapijske funkcije metafore metafora dovodi do stvaranja *ad hoc* emocionalnog stila koji nije utemeljen na konceptualnoj sličnosti sadržaja, već na perpetuiranju istog emocionalnog pogleda na stvarnost, što je slučaj s primjerima vezanim uz Linića i Milanovića. Najzad, spoznajni element može biti sekundaran jer se zasniva na citatu i rekontekstualizaciji prethodnog sadržaja, ali je za emocionalni stil ključna metaforička igra. Navedenu smo pojavu identificirali u dijaloškom interaktivnom formatu forum.hr koji je pogodan za dulji razvoj metaforičkih rekontekstualizacija u zajedničkoj interakciji.

Literatura

- Barcelona, Antonio. 2003. The case for a metonymic basis of pragmatic inferencing. U: *Metonymy and Pragmatic Inferencing* (ur. Klaus-Uwe Panther i Linda L. Thornburg): 81–102. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Bauman, Richard; Charles L. Briggs. 1990. Poetics and Performance as Critical Perspectives on Language and Social Life. *Annual Review of Anthropology* 19: 59–88.
- Berberović, Sanja; Nihada Delibegović Džanić. 2014. Zaglavljene u kružnom toku ili jure autocestom? Odnos konceptualne metafore i konceptualne integracije. U: *Metafore koje istražujemo: suvremeni uvidi u konceptualnu metaforu* (ur. Mateusz-Milan Stanojević): 145–168. Zagreb: Srednja Europa.
- Čičin-Šain, Višnja; Mateusz-Milan Stanojević. 2017. Affect-Induced Entextualization: Metaphorical Games in Online Communities. Izlaganje na skupu *3rd International Symposium on Figurative Thought and Language*, 34. Osijek: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Osijek. <https://www.ffos.unios.hr/anglistics/FTL3/FLT3BookOfAbstracts.pdf>.
- Danet, Brenda. 2001. *Cyberpl@y: Communicating Online*. Oxford – New York: Berg.
- Dijk, Teun A. van. 2015. Critical Discourse Analysis. U: *The Handbook of Discourse Analysis. Volume 1* (ur. Deborah Tannen, Heidi Ehernberger Hamilton i Deborah Schiffrin, 2. izdanje): 466–485. Malden, MA: John Wiley & Sons.
- Fauconnier, Gilles; Mark Turner. 2003. *The way we think: conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.
- Feldman, Jerome A. 2006. *From molecule to metaphor: A neural theory of language*. Cambridge, Massachusetts – London, England: MIT Press.
- Frank, Roslyn M. 2008. Introduction: Sociocultural Situatedness. U: *Body, Language, and Mind: Sociocultural Situatedness* (ur. Roslyn M. Frank, René Dirven, Tom Ziemke i Enrique Bernárdez): 1–20. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- Gammerl, Benno. 2012. Emotional Styles – Concepts and Challenges. *Rethinking History* 16 (2): 161–175. <https://doi.org/10.1080/13642529.2012.681189>.
- Gibson, James J. 2015 [1979]. *The Ecological Approach to Visual Perception*. New York – Hove: Psychology Press.
- Goffman, Erving. 1986. *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Grady, Joseph E. 1999. A typology of motivation for conceptual metaphor: correlation vs. resemblance. U: *Metaphor in cognitive linguistics* (ur. Raymond W. Gibbs i Gerard Steen): 79–100. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.

- Grady, Joseph E.; Todd Oakley; Seana Coulson. 1999. Blending and metaphor. U: *Metaphor in cognitive linguistics* (ur. Raymond W. Gibbs i Gerard Steen): 101–124. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Griffiths, Paul Edmund; Andrea Scarantino. 2009. Emotions in the wild: The situated perspective on emotion. U: *The Cambridge Handbook of Situated Cognition* (ur. Philip Robbins i Murat Aydede): 437–453. Cambridge – New York: Cambridge University Press.
- Hampel, Regine. 2014. Making Meaning Online: Computer-Mediated Communication for Language Learning. U: *Language as Information: Proceedings from the CALS Conference 2012* (ur. Anita Peti-Stantić i Mateusz-Milan Stanojević): 89–106. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Herring, Susan C. 2013. Discourse in Web 2.0: Familiar, Reconfigured, and Emergent. U: *Discourse 2.0: Language and New Media* (ur. Deborah Tannen i Anna Marie Trester): 1–25. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Herring, Susan C.; Jannis Androutsopoulos. 2015. Computer-Mediated Discourse Web 2.0. U: *The Handbook of Discourse Analysis* (ur. Deborah Tannen, Heidi Ehernberger Hamilton i Deborah Schiffrin, 2. izdanje): 127–151. Blackwell Handbooks in Linguistics. Malden, Mass: Wiley Blackwell.
- Hutchison, Emma. 2016. *Affective Communities in World Politics: Collective Emotions After Trauma*. New York: Cambridge University Press.
- Johnson, Christopher R. 1999. *Constructional grounding: the role of interpretational overlap in lexical and constructional acquisition*. Doktorski rad. Berkeley: University of California.
- Kövecses, Zoltán. 2010. *Metaphor: A Practical Introduction*. 2. izdanje. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, George; Mark Johnson. 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago – London: University of Chicago Press.
- Lakoff, George; Mark Johnson. 1999. *Philosophy in the flesh: the embodied mind and its challenge to western thought*. New York: Basic Books.
- Linell, Per. 1998. *Approaching Dialogue: Talk, Interaction and Contexts in Dialogical Perspectives*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Martin, James R.; Peter Robert Rupert White. 2005. *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Meyer, Hans K.; Michael Clay Carey. 2014. In Moderation: Examining How Journalists' Attitudes toward Online Comments Affect the Creation of Community. *Journalism Practice* 8 (2): 213–228. <https://doi.org/10.1080/17512786.2013.859838>.
- Ortner, Heike. 2015. Mediated Emotions: Emotivity in the Age of Information and Communication Technologies. U: *Emotion in Language: Theory – Research*

- *Application* (ur. Ulrike M. Lüdtke): 305–324. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Ritchie, David. 2005. Frame-Shifting in Humor and Irony. *Metaphor and Symbol* 20 (4): 275–294. https://doi.org/10.1207/s15327868ms2004_3.
- Rosenwein, Barbara H. 2006. *Emotional Communities in the Early Middle Ages*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Rowe, Ian. 2015. Deliberation 2.0: Comparing the Deliberative Quality of Online News User Comments Across Platforms. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 59 (4): 539–555. <https://doi.org/10.1080/08838151.2015.1093482>.
- Semino, Elena; Alice Deignan; Jeannette Littlemore. 2013. Metaphor, Genre, and Recontextualization. *Metaphor & Symbol* 28 (1): 41–59. <https://doi.org/10.1080/10926488.2013.742842>.
- Stanojević, Mateusz-Milan. 2009. Konceptualna metafora u kognitivnoj lingvistici: pregled pojmova. *Suvremena lingvistika* 35 (68): 339–369.
- Stanojević, Mateusz-Milan. 2013. *Konceptualna metafora: temeljni pojmovi, teorijski pristupi i metode*. Biblioteka Srednje Europe. Zagreb: Srednja Europa.
- Stanojević, Mateusz-Milan (ur.). 2014. *Metafore koje istražujemo: suvremeni uvidi u konceptualnu metaforu*. Zagreb: Srednja Europa.
- Stanojević, Mateusz-Milan. 2015. Motivacija antonimnog para pridjeva *dubok* – *plitak* iskustvenim okvirom. U: *Dimenzije značenja* (ur. Branimir Belaj): 267–290. Zagreb: Zagrebačka slavistička škola.
- Stanojević, Mateusz-Milan; Višnja Čičin-Šain. 2015. The Therapeutic Function of Metaphor: The Case of Emotions in the Croatian Public Discourse. *Poznańskie Studia Slawistyczne* 9: 91–108. <https://doi.org/10.14746/pss.2015.9.6>.
- Stanojević, Mateusz-Milan; Ljiljana Šarić. 2019. Metaphors in the Discursive Construction of Nations. U: *Metaphor, Nation and Discourse* (ur. Ljiljana Šarić i Mateusz-Milan Stanojević): 1–32. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/dapsac.82.01sta>
- Steen, Gerard. 2008. The paradox of metaphor: why we need a three-dimensional model of metaphor. *Metaphor and symbol* 23 (4): 213–241. <https://doi.org/10.1080/10926480802426753>.
- Štrkalj Despot, Kristina. 2013. Od neurona do metafore (i natrag): Neuralna teorija metafore u okviru neuralne teorije jezika i mišljenja. *Suvremena lingvistika* 39 (76): 145–173.
- Virtanen, Tuija. 2013. Performativity in Computer-Mediated Communication. U: *Pragmatics of Computer-Mediated Communication* (ur. Susan C. Herring, Dieter Stein i Tuija Virtanen): 269–290. Berlin – Boston: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110214468.269>.

- Weber, Patrick. 2014. Discussions in the Comments Section: Factors Influencing Participation and Interactivity in Online Newspapers' Reader Comments. *New Media & Society* 16 (6): 941–957. <https://doi.org/10.1177/1461444813495165>.
- Wilce, James MacLynn. 2009. *Language and emotion*. Cambridge, UK – New York: Cambridge University Press.

Metaphor and Emotions in Online Discourse

Summary

This paper deals with metaphor from the cognitive linguistic perspective, but from a discourse rather than a purely conceptual point of view. The main claim is that metaphor can be used in discourse to create an emotional style. Three examples of online discourses where this happens are given: a Croatian satirical Facebook page, ČAĆA SE VRAČA, comments in the Croatian online news portal 24 sata and metaphorical play on the forum.hr platform. All three cases contain creation of a common emotional style, seen as a way of creating emotional attachment between participants because of a common evaluation of the world. The way emotional style is created and the role that metaphor plays in this process depends on the affordances of the platform, and the three cases presented include quoting others, working through one's negative feelings and metaphorical play.

Ključne riječi: metafora, diskurs, osjećaji, emocionalni stil, kognitivna lingvistika, *online* komunikacija

Keywords: metaphor, discourse, feelings, emotional style, cognitive linguistics, online communication